

גנזים : קובץ לתולדות הספרות העברית בדורות האחרונים / בעריכת ג. קרסל.
 כרך א' (תל אביב : אגודת הסופרים העברים בישראל : הוצאת מסדה, תשכ"א
 1961), עמ' 132-133.

אהרן אברהם קבק

תולדותי

אבטוביוגרפיה זו נמצאה באחת החבילות ב"גנזים" שנתגלגלה בידי אנשים שונים ועל כן לא נודע למי נועדה. היא חסרה תאריך אולם מתוך שהיא מסתיימת ב"שלמה מלכו" מסתבר שנתחברה בראשית שנות השלושים.

את תולדותי אוכל למסור לך בקצרה. נולדתי בשנת 1883 (באנציקלופדיה היהודית-רוסית נמסרה השנה לא בדיוק¹) בעיר סמורגון, פ. וילנה. ילדותי ונעורי עברו באחת מעיירות פולניה (ויסיה, פלך סובאלק), ששם שימש אבי ז"ל בכתר הרבנות. משנת הי"ד לימי חיי ועד המלחמה האחרונה עברו חיי בנדודים: ליטה, פולניה, רוסיה הפנימית, רוסיה הדרומית, טורקיה, ארץ-ישראל. בשנת 1910 עברתי לגרמניה ולמדתי באוניברסיטה הברלינית. משם עברתי לצרפת — לשויץ (בלוזאנה הכתרת בתאר ד"ר לפילוסופיה בשביל חבורי בפילוסופיה הפסיכולוגית). אחרי המלחמה² קבעתי ישיבתי כאן בארצנו.

(1) ולא רק כאן — כמעט ברוב ספרי השימוש שיצאו בשנים האחרונות. מצויים תאריכים אחרים.

(2) מלחמת העולם הראשונה.

על טעמי, נטיותי ועל אופן כתיבתי השפיעה ביחוד התרבות הצרפתית³. וכאן הגעתי לשאלתך הקשה ביותר: מגמותי הספרותיות. כלום יש מגמות ספרותיות למספר, חוץ מהמגמה האחת לספר ולנגוע אגב ספור ברעיון או בפרובלימה צבורית או פסיכולוגית? אבל כשאני מנסה לנתח את עצמי ואת עבודתי, אני בא לידי הכרה, שהיו תמיד לפני מגמות אלו, שמצאתין אחר כך מנוסחות גם אצל פול בורשה בצורת כללים, כללי יצירה אמנותית. ראשית שאפתי לעורר אינטרס אצל קוראי. אי אפשר לה לשום יצירה בלטריסטית שלא תהיה מענינת. שעמום ואמנות — תרתי דסתרי. שנית, רציתי ליצור אצל הקורא את האילוסיה, או יותר נכון האמונה, שכל מה שאני מספר, הוא אמתי; שלפני עיניו התגלו קצה שוליה של יריעת המציאות. ושלישית, שכל מומנט, כל חזיה, כל התנגשות ומצב נפש שאני מתאר יקבל בעיני הקורא איזון חשיבות שהיא. צריך שיהיה ערך לפרטים, כדי שיהיה ערך לסינטזה הכללית שתיווצר מאליה. בתור מסקנה ותוצאה, במוח הקורא. שלשת היסודות האלה תלויים זה בזה. אין יצירה אמנותית שאחד מהם חסר בה. משום שאם אחד מהיסודות האלה לקוי, הרי קשה לה ליצירה להיות מועילה, ויצירה אמנותית מחויבת להיות במובן מה מועילה. כל אלה שעשועי הדמיון, השטימונגען, הפסיכולוגיסמים של האגודלי, בחינת סברות הכרס, כל אלה ההתפתלויות וההתאמצויות של דיקוק וזיקוק עד לידי העדר כל ממשות, כל ההשתדלויות האסטיטיות-פסיכולוגיות-בלשניות, כל אלה אינם אלא ענין לסנובים ולבטלנים מבלי עולם. כל זה אינו בר קימא. מפני שאין בהם צורך לאדם הבריא בעל הקיבה הבריאה. לאדם זה, שהוא כל האדם נחוצים: הפשוט, הטבעי, הברור והאמתי. אתה רואה איפוא, שאני חושב שאי-אפשר לו לרומן טוב שלא יהיה a thèse. אלה היו גם רומני טולסטוי, דוסטויבסקי, זולה, בלזאק, דיקנס ועוד. על ספרי לא אכתוב. הלא אתה מכיר אותם בודאי במקצת אם לא את כולם. את סגנוני אתה מכיר ג"כ. חפץ אני רק להעיר שמי שקרא את ספרי עד „הנצחון“ אינו מכיר אותי. למבחר יצירותי אני חושב את „הנצחון“, „אהבה“ ו„שלמה מלכו“. זה האחרון הוא גולת הכותרת שלי. ב„שלמה מלכו“, דומני, אני אחר מאשר ב„נצחון“ וב„אהבה“, ר"ל, שאני התבררתי בגיל מאוחר מאוד, ועדיין אני לומד, עדיין אני עובד על עצמי, על לשוני, וכפי שאני מאמין בלבי, עדיין אני מתקדם. כשתקרא את „מלכו“ תבין לכוונת דברי.

איני יודע אם התכוונתי לדעתך על „מגמותי הספרותיות“, ואם תוכל להשתמש בהערותי. עשה בהן כחפצך, רק אחת אבקשך לא להביא קטעים ממכתבי במרכאות ולא להזכירו כל עיקר.

(3) כאן מחוק משפט שלם: „מהספרים שנתקלתי בהם בחיי, חייב אני תודה, בעד השפעתו הטובה עלי, לפייטן הבלגי אמיל וורהארן, שהרבה למדתי ממנו“.